

Karel PETRÁŠEK, Historie těžby antracitu a lignitu na Českobudějovicku. Komparace z pohledu hospodářských a sociálních dějin, Bakalářská práce FF JU, České Budějovice 2017, 119 s., včetně příloh (34 tabulek, 17 grafů, 5 map, 13 obrázků a fotografií).

Posudek vedoucího bakalářské práce

Student Karel Petrášek se ve své bakalářské práci „*Historie těžby antracitu a lignitu na Českobudějovicku. Komparace z pohledu hospodářských a sociálních dějin*“ zaměřil na problematiku dobývání antracitu a lignitu na Českobudějovicku. Byl veden snahou přispět k poznání hornické činnosti v regionu od 19. do 20. století. Využil dochovaných archivních materiálů v archivech v Českých Budějovicích, Třeboni a Sokolově. Potřebně využil teoretických znalostí hospodářských a sociálních dějin Československa, včetně regionu Českobudějovicka, nyní již bez zbytečných politických omezení tzv. reálného socialismu. Přitom je třeba zdůraznit, že pokus o finální zpracovávání historie těžby lignitu a antracitu v regionu Českobudějovicka, je důležitý, zejména pokud jde o jeho komparaci pohledem hospodářských a sociálních dějin, protože se zatím tímto pohledem neřešil. Autorův pokus usiluje o potřebný interdisciplinární historický pohled, proto se seznámil s potřebnou geologickou i montanistickou literaturou. Použil i poznatků historické geografie. Je třeba připomenout, že se současně jedná o velmi zajímavou problematiku, která je navíc v obecném povědomí zdejších obyvatel, a to díky pozůstatkům hornické činnosti (nejen uhelné), svým způsobem stále „živá“.

Autor svou práci logicky, výstižně a přehledně rozčlenil do 12. kapitol. V první části *Úvod* (s. 8) vysvětlil své důvody, proč se věnoval sepsání této práce. Ve druhé kapitole *Metodika a metodologie* (s. 9-19) podal výstižnou charakteristiku pramenů a literatury, včetně metody a metodologie hornictví, stejně jako nastínil problematiku řešených okruhů a vymezil pojem „Českobudějovicka“. Ve třetí kapitole *Vznik uhelných ložisek v Čechách a na Českobudějovicku* (s. 20-27), v části kompilativně pojaté, se věnuje geologickému vývoji vzniku uhelných ložisek a jejich struktur v rámci Českobudějovické a Třeboňské pánve, a antracitové sloje v Blanické brázdě. Ve čtvrté kapitole *Uhelné hospodářství v českých zemích do roku 1948* (s. 28-33) se zaměřil na přehledný komparativní vývoj dobývání uhlí, které bylo nedílnou součástí procesu industrializace, v teritoriu českých zemí, včetně uhelného průmyslu na Českobudějovicku, a to z pohledu těžby zdejšího lignitu v oblasti Kamenného Újezdu, Mydlovar, Českých Budějovic, Korosek a Dobřejovic. V páté kapitole *Lignitové doly u Kamenného Újezdu* (s. 34-42), která sleduje vývoj těžby v 19. století až do začátku 20. století, je analyzována problematika zdejších dolů. Přes cenovou výhodnost zdejšího lignitu však nedokázal konkurovat uhlí těženému např. v Mostecké pánvi, které při srovnatelné ceně bylo kvalitnější. Na tom se podepsala i geologická struktura lokality, která vedla k nestabilní těžbě. Šestá kapitola *Důl Svatopluk v Mydlovarech* (s. 43-52) sleduje vývoj těžby v dosud největším, tehdy ještě neotevřeném ložisku v Českobudějovické pánvi. Rozjezd zdejší těžby byl často přerušován neúspěchy podnikatelů, rozvoj těžby byl spojen s výstavbou parní elektrárny v roce 1920, která zajišťovala pravidelný odběr lignitu. Pro jeho spalování bylo třeba speciálních kotlů. Zajímavé a přínosné je zjištění, že zdejší horník sice vydělával o něco méně než jeho kolegové ze severu, ale vydělával si více než dělníci v továrnách (s. 49). Celý podnik fungoval až do roku 1973. Zdejší důl představoval výjimku mezi zdejšími uhelnými podniky, a měl hospodářský význam v rozvoji elektrifikace a energetického hospodářství nejen na Českobudějovicku, ale v celých jižních Čechách (s. 52). Sedmá kapitola *Antracitový důl Etna u Lhotic* (s. 53-64) je věnována těžbě antracitu, jehož objevení se datuje již při ražbě Eliášově dědičné štoly v letech 1550-1560. Následovaly pokusy v letech 1765-1772, 1853-1859. K obnově těžby došla v devadesátých letech 19. století, znovu v letech 1900-1905. Důl Etna začal fungovat až od roku 1931, ale již 1933 začaly opět problémy. Malá výška sloje často horníkům neumožnila pracovat ve stoje, problémy působila i důlní voda. Proto vznikly finanční

problémy zdejších dolů, které zkoušel řešit Národohospodářský sbor jihočeský Praha. Těžbu zde prováděli i nacisté v letech 1939-1945, pro jejichž válku měl antracit mimořádně velký význam. Po válce se sice těžilo, ale celý podnik byl značně ztrátový, těžba byla zastavena k 1. květnu 1948. Osmá kapitola *Závěr* (s. 65-68) provádí pečlivou rekapitulaci dosažených výsledků bádání. Autor zde poctivě uvádí i věci, které se nepodařilo plně realizovat, jako problematika ekologických dopadů na krajinu (knihy Václava Cílka atd.), či neúplnost statistických údajů, která se podepsala na tom, že se nepodařilo detailně analyzovat vývoj místního uhelného průmyslu v průběhu obou světových válek. A také správně uvádí i tu okolnost, že A. Lanna senior, se pro nedostatek jihočeského kvalitního uhlí a rud, a právě proto nakonec přesunul své podnikání na těžbu kamenného uhlí a výrobu železa do oblasti Kladenska. Práce se také správně zabývala i sociálními aspekty jednotlivých lokalit. Autor bohužel nemohl, pro značně velký časový odstup, již pracovat s pamětníky, aby tak využil metody Oral history, což nakonec neumožnilo i další možnou komparaci poznatků. Následuje: 9. *Seznam pramenů a literatury* (s. 69-71), 10. *Seznam zkratk* (s. 72-73), a 11. *Seznam příloh* (s. 74-76), 12. *Přílohy* (s. 77-119). Autor zde využil 34 tabulek, 17 grafů, 5 map, 13 obrázků a fotografií, velice pečlivě provedených, které představují velmi potřebný a adekvátní doprovod ke správnému pochopení textové části práce.

Ve své bakalářské práci Karel Petrášek vyžil potřebné množství dochovaných archivních pramenů, uložených v SOA Třeboň (fond Revírní báňský úřad, Národohospodářský sbor jihočeský Praha), SOKA České Budějovice (Archiv obce Lhotice, Kronika obce Lhotice; fond Antracitový důl Lhotice, Důlní deník; fond Místní národní výbor Kamenný Újezd); a archiv firmy Sokolovská uhelná v Sokolově (fond České lignitové závody Mydlovary), a výtěžil Zprávy státního úřadu statistického republiky Československé, Praha 1926-1938. Autor si je zároveň velmi dobře vědom řady omezení v dochované a dostupné pramenné základně. Dále oceňuji jeho poctivý pracovní přístup, pravidelné četné konzultace a jeho iniciativu ve hledání archivních materiálů, literatury i možných respondentů (třebaže zde nebylo dosaženo výsledku, který by odpovídal vynaloženému času). Práce je velmi přehledně členěna, v úvodní teoretické části věcně rekapituluje literaturu pro hospodářský a sociální vývoj ve zkoumaném regionu Českobudějovicka. Důležité je to, že veškerý potřebný vědecký aparát bakalářské práce je na požadované úrovni a kvalitě. A kopie práce si najde své místo i v Hornickém muzeu Rudolfov.

Můj dotaz je následující: *Jak si představujete, v případě, že budete, dříve či později, ve své badatelské práci ohledně hornické historie Českobudějovicka, respektive jižních Čech, pokračovat, svou další činnost a kterému období se budete chtít věnovat?*

Bakalářskou práci Karla Petráška proto doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích 17. srpna 2017

PhDr. et PaedDr. Jiří Dvořák, Ph.D.